
DEZINFEKTIMI, PASTRIMI DHE STERILIZIMI I INSTRUMENTAVE

Instrumentat kirurgjikale dhe jo vetëm, të cilat përdoren për mjekime plagësh të ndryshme gjatë kujdesit ndaj pacientit, duhet të dezinfektohen, pastrohen dhe sterilizohen rregullisht. Këto procedura ndihmojnë në mbrojtjen e pacientit nga infeksionet dhe sigurojnë gjithashtu minimizimin e rrezikut për stafin mjekësor, i cili manipulon me to. Gjithashtu këto procese rrisin jetëgjatësinë dhe vlerat e instrumentave.

Përkufizime:

1. **Pastrimi** është procedura e cila siguron heqjen e mbetjeve nga instrumentat.
2. **Dezinfektimi** është procedura e cila redukton ngarkesën virale dhe atë bakteriale të instrumentave, por nuk pastron mbetjet dhe të sigurojë sterilizimin.
3. **Sterilizimi** është procedura e cila siguron eliminimin total të të gjitha mikroorganizmave nga instrumentat.

Pa pastrim nuk ka sterilizim!

Pastrimi: Është heqja e çdo materiali të huaj nga instrumentet p.sh. materiale organike duke përdorur normalisht ujin me detergjente (sode bikarbonat) ose produkte enzimatike.

- Pastrimi i paraprind dezinfektimit dhe sterilizimit sepse materialet organike dhe inorganike ndërhyjnë në efektivitetin e tyre.
- Nëse mbetjet thahen ose fiksohen mbi instrumenta, heqja e tyre më pas bëhet shumë e vështirë dhe dezinfektimi ose sterilizimi rezulton joefektiv.

- Instrumentat zhyten në ujë ose shpërlahen për të parandaluar tharjen e gjakut dhe indeve si dhe për të zbutur dhe hequr gjakun dhe mbetjet prej tyre.
- Pastrimi bëhet me dorë, me fërkim me fuqë, ose me ujë nën presion për instrumentat që kanë kanale të brendshme ku nuk arrin fuqja.
- Pastroni instrumentat me detergjent normal dhe ujë për të hequr materialet inaktive dhe dezinfektantin e përdorur.
- Para sterilizimit të gjitha instrumentat duhet të pastrohen për të hequr të gjitha mbetjet dhe pastaj të dezinfektohen, pasi sterilizimi vret të gjitha organizmat e gjalla por nuk është metodë pastrimi.

Gjatë dezinfektimit:

- Është shumë e rëndësishme që solucionet dezinfektuese të përdoren brenda afatit të skadencës, pasi disa prej tyre si p.sh. hipokloridi e humbasin efektivitetin e tyre shumë shpejt.
- Dezinfektantët duhet të jenë gjithmonë të disponueshëm për pastrimin e sipërfaqeve të punës, artikujve shumëpërdorimësh dhe pajisjeve, të cilat nuk mund të futen në autoklavë. Gjithashtu mund të përdoren në kontaminimin ose spërkatjet e ambienteve me mostrat patologjike.
- Të gjithë dezinfektantët për të qenë efektive, kanë "kohën e tyre të kontaktit". Kjo nënkupton kohën që ata duhet të lihen në kontakt me agjentin infektues për të bërë të mundur dezinfektimin.

Metodat më të zakonshme të sterilizimit janë:

- Autoklava ose sterilizimi me avull
- Ekspozimi ndaj nxehtësisë së thatë (Furra sterilizuese)
- Trajtimi me kimikate antiseptike

Procedura e sterilizimit në autoklavë

- Të gjitha viruset, përfshirë edhe HIV, inaktivizohen nga sterilizimi për 20 minuta në autoklavë në 121-131°C dhe për 30 minuta nëse instrumentat janë pakotuar në qese.

- Është më praktike të përdorësh një autoklavë të vogël disa herë në ditë sesa një autoklavë të madhe vetëm një herë.
- Sapo instrumentet janë pastruar dhe fshirë me pecetë pambuku, ato që do të sterilizohen mbështillen me peceta të posaçme, në qese plastike të posaçme ose vendosen në vasketa ose shporta metalike sipas kërkesave të autoklavës. Mbështjellja bëhet me shumë kujdes duke eliminuar vendet bosh ose tendosjen e mbështjellëses.

- Instrumentat me mentesha vendosen të hapura, pjesët e lëvizshme çmontohen, sipërfaqet konkave vendosen në mënyrë të tillë që uji të rrjedhë etj.
- Mbushja e autoklavës ka rëndësi të madhe, pasi vendosja e instrumentave bëhet në mënyrë të tillë, që të gjitha sipërfaqet të ekspozohen ndaj agentit sterilizues dhe të lejojnë qarkullimin e lehtë të avullit rreth çdo instrumenti. P.sh. baçinelat vihen në pozicion vertikal, objektet e vogla vendosen lirshën më shporta metalike.
- Në fund të procedurës, sipërfaqja e jashtme e paketimit të instrumentave nuk duhet të ketë vende të lagura gjë që tregon se sterilizimi nuk është kryer.

Procedura e sterilizimit me ekspozim ndaj nxehtësisë së thatë (furra e sterilizimit)

- Kjo procedurë është e përshtatshme vetëm për instrumentet metalike dhe për një numër të vogël të materialeve natyrale për suturat.
- Këto mund të sterilizohen me nxehtësi të thatë për 1-2 orë në temperaturë 170°C.

- Zjerja e instrumentave tani konsiderohet e papërshtatshme për të arritur sterilizimin dhe nuk rekomandohet më në rutinën e praktikës spitalore.

Procedura e sterilizimit me kimikate antiseptike

- Instrumentat nuk mbahen më të zhytura në antiseptik.
- Instrumentat e mprehtë, pajisjet e tjera delikate dhe disa lloje kateterësh dhe tubash mund të sterilizohen me ekspozim në formaldehide, glutaral ose Chlorheksidinë.

- Kur përdorni formaldehide, pastroni me shumë kujdes pajisjet dhe më pas ekspozijini ato në avujt e tabletave të paraformaldehide-s në një kontener të mbyllur për 48 orë.
- Glutarali është jashtëzakonisht efektiv kundër baktereve, kërpudhave dhe një rangu të gjërë të viruseve.

Ruajtja e instrumentave pas sterilizimit

- Instrumentat është mirë të ruhen në kuti të mbyllura por në rafta të hapur, larg prej vendeve me lagështi dhe në kushte të qarkullimit të mirë të ajrit.

MASAT PARANDALUESE PËR KONTROLLIN E INFEKSIONIT GJATË VIZITËS NË SHTËPINË E PACIENTIT

Masat parandaluese për kontrollin e infeksionit, përbëjnë një sfidë shumë domethënëse për personelin shëndetësor, pasi i duhet të adoptojë këto masa në kushtet e kujdesit në shtëpinë e pacientit. Këto adaptime rezultojnë me një varietet shumë të gjërë të praktikave dhe metodave për kujdesin ndaj pacientit në kushtet e shtëpisë si: pastrimi dhe dezinfektimi i pajisjeve, përdorimi i teknikave të pastra ndaj atyre sterile si dhe zhvillimi i një sërë praktikave që janë futur në kodin e procedurave të kujdesit në shtëpi.

Mënyrat e transmetimit të agjentëve infektuese

- Nga spërklat.
- Përmes ajrit.
- Përmes kontaktit me një person të infektuar ose objektet që ka përdorur personi.
- Kur jashtëqitjet që përmbajnë një patogjen ndotin ushqimin ose ujin që konsumohet më pas nga një person tjetër.
- Kontakti i drejtpërdrejt me gjakun ose lëngjet e trupit të një personi të infektuar. Patogjenët e transmetuar nga gjaku nuk gjenden tek djersa dhe lotët. Më së shumti gjenden në gjak, spermë, në sekrecionet vaginale, rrjedhjet nga plaga, lëng cerebrospinal (CSF), lëngun amniotik dhe qumështin e gjirit.
- Nga shpimi me gjilpërë, prerjet nga xhami i ndotur.

Tre kategoritë e pajisjeve mjekësore që mund të transmetojnë infeksionet:

1. **Pajisjet jo-kritike** janë ato që prekin vetëm lëkurën. Këto pajisje konsiderohen me risk të ulët dhe kërkojnë vetëm pastrim dhe dezinfektim të nivelit të ulët kur duken me sy që janë të ndotura. Të tilla janë mansheta e aparatit të tensionit, metri, stetoskopi etj.
2. **Pajisjet gjysëm-kritike** janë ato që bien në kontakt me pjesë të brendshme të lëkurës dhe membranat mukozale. Këto pajisje kërkojnë dezinfektim të nivelit mesatar para përdorimit tek pacienti pasardhës. Të tilla janë pajisjet e terapisë respiratore dhe termometrat orale.
3. **Pajisjet kritike** janë ato që prekin hapësirat sterile të trupit si p.sh. vezika urinare ose sistemi venoz, dhe duhet të jenë sterile gjatë përdorimit dhe njëpërdorimshe. Të tilla janë kateteret urinare dhe ata intravenozë.

Ritualet e kontrollit të infeksionit gjatë kujdesit në shtëpinë e pacientit

Megjithëse koncepti i praktikimit të kontrollit të infeksionit në kushtet e shtëpisë është thelbësor, aplikimi i principeve të kontrollit të infeksionit është shpesh sfidues për personelin shëndetësor dhe shpeshherë rezulton në ndjekje të ritualeve thjesht si të tilla.

Teknika e çantës

Shembull i kontrollit të infeksionit gjatë kujdesit në shtëpi është edhe kujdesi ndaj çantës së pajisjeve të infermierit. Shumica e procedurave të kujdesit në shtëpi kërkojnë përdorimin e një barriere (p.sh. gazetë, letër e parafinuar) midis çantës së pajisjeve dhe sipërfaqes në të cilën ajo do të vendoset në shtëpinë e pacientit.

Procedura:

1. Vendosni çantën në një sipërfaqe të thatë dhe të pastër në shtëpinë e pacientit.
2. Lani duart me sapun dhe ujë të rrjedhshëm përpara kontaktit direkt me pacientin. Nëse pacienti është infektuar ose kolonizuar nga bakterie rezistente ndaj shumë medikamenteve, (p.sh. methicillin-resistant staphylococcus aureus ose vancomycin-resistant enterococci) lani duart me sapun antibakterial dhe ujë të rrjedhshëm. Nëse nuk keni ujë të rrjedhshëm, pastroni duart me një produkt të përshtatshëm për larjen e tyre.
3. Nxirrni të gjitha pajisjet e nevojshme nga çanta dhe vendosini në një sipërfaqe të thatë dhe të pastër.

4. Kryeni kujdesin ndaj pacientit.
5. Nëse keni përdorur një termometër oral (pajisje gjysëmkritike), pastroni dhe dezinfektoni termometrën me një tampon me alkool isopropyl 70% dhe vendoseni në çantë.
6. Nëse keni përdorur pajisje jokritike (aparatin e tensionit, stetoskopin, metrin) pastroni vetëm nëse janë të ndotura dhe kthejini në çantë. Në rastin e pacientit të infektuar me

bakterie rezistente ndaj medikamenteve dhe kur nuk keni pajisje për çdo pacient, pastroni dhe dezinfektoni pajisjet me një dezinfektant të përshtatshëm për kujdesin në banesë para se t'i fusni përsëri në çantë.

7. Hiqni dorezat dhe veshjen mbrojtëse.
8. Lani duart me sapun dhe ujë të rrjedhshëm. Nëse pacienti është i infektuar me bakterie rezistente, lani duart me sapun antibakterial dhe ujë të rrjedhshëm. Në mungesë të tij, lani duart me produktin e larjes së duarve pa ujë dhe sapo të keni mundësi lajini ato me ujë të rrjedhshëm dhe sapun.

Larja e duarve

Larja e duarve është metoda më e rëndësishme për të parandaluar përhapjen e infeksionit. Që larja e duarve të jetë efektive në parandalimin e përhapjes së infeksionit, duhet të kryhet plotësisht, si duhet dhe në mënyrë të vazhdueshme.

1. Hiqni të gjitha bizhuteritë.
2. Hap rubinetin e ujit.
3. Lagni duart dhe vendosni sapun të lëngshëm. Sapuni i lëngshëm është më i dëshirueshëm, sepse organizma të ndryshëm bakterialë rriten në pllakën e mbajtjes së sapunit ose në vetë sapunin në shtëpi.
4. Punoni sapunin deri sa të krijohet shkumë dhe pastroni duart për të paktën dy minuta.
5. Mbani duart në një kënd të ulët, për të parandaluar kthimin e ujit të ndotur në krahët tuaj.
6. Gërshetoni gishtat për të pastruar mes tyre.

7. Pastroni thonjtë me një furçë thonjsh.
8. Shpëlani duart me ujë të rrjedhshëm dhe të bollshëm.

9. Mbyllni rubinetin duke përdorur një peshqir letre të pastër.
10. Thani duart me peshqir letre të pastër.

Lani duart në këto raste:

- Para dhe pasi të vizitoni pacientin.
- Para se të prekni rrobat e pastra.
- Para se të servirni vaktin e ushqimit për pacientin.
- Pas kollitjes, teshtitjes ose pastrimit të hundëve.
- Pasi të keni prekur gjithçka që mund të konsiderohet e ndotur, sidomos objektet të kontaminuara me gjak ose lëngje të trupit.
- Pasi të keni hequr dorezat e lateksit.

Përdorimi i alkoolit të duarve.

Alkooli i duarve është një produkt që mund të përdoret në vend të larjes së duarve, për të pastruar duart në situata të caktuara. Por mënyra më efikase për pastrimin e duarve është larja e tyre.

- Pastrimi i duarve me alkool bëhet më shpejt.
- Fërkimi i duarve me bazë alkooli nuk kerkon uje, kështu që mund të përdoret kudo.

Mos harroni, nëse duart tuaja janë të ndotura nga papastërtitë ose lëngjet e trupit, duhet t'i lani në lavaman duke përdorur ujë dhe sapun dhe më pas mund të përdorni alkool!

"Pastrimi i duarve me një antiseptik në mungesë të ndotjes", rekomandohet fuqimisht nga "Udhëzuesit për Higjienën e Duarve nga Qendrat Amerikane për Kontrollin dhe Parandalimin e Sëmundjeve" (CDC). Arsytet për këtë rekomandim shpjegohen si më poshtë:

Alkooli shkakton një ulje më të dukshme të numrit të baktereve dhe është efektiv në një periudhë më të shkurtër kohore sesa përdorimi i sapunit dhe ujit të rrjedhshëm kur nuk ka ndotje makroskopike të gishtërinjve. Është vërejtur gjithashtu se, alkoolet që përmbajnë përbërës mbrojtës të lëkurës, kanë më pak gjasa që t'a bëjnë lëkurën e duarve të ashpër dhe të thatë.

Një krem zbutës për duart duhet të aplikohet rregullisht për të mbrojtur lëkurën nga tharja e saj. Nëse një sapun i veçantë apo produkt alkooli shkakton acarim të lëkurës, nuk duhet përdorur në vazhdimësi.

Dorezat

Dorezat duhet të vishen kur kontakti me gjakun e pacientit, lëngun trupor, sekrecionet ose jashtëqitjet është i pashmangshëm ose i supozueshëm. Kjo ndodh në rastin e marrjes së mostrave të gjakut, kujdesit oral ose trajtimit të plagës. Nga një këndvështrim tjetër, personeli shëndëtesor, duhet të veshë gjithashtu doreza kur ka një plagë në dorën e tij ose të saj. Pasi hiqni dorezat, duhet të bëni gjithmonë larjen e duarve.

Udhëzime për përdorimin e dorezave

Çfarë duhet të bësh?	Pse duhet bërë?
Nëse doreza çahet, hidheni atë.	Edhe nga një çarje e vogël duart tuaja mund të kontaminohen.
Zgjidhni doreza që ju përshtaten.	Dorezat që janë shumë të ngushta janë të pakëndshme, po ashtu edhe dorezat që janë shumë të lira.
Nëse ju ose pacienti jeni alergjik ndaj latexit, përdor doreza me material tjetër.	Në varësi të ashpërsisë së alergjisë, ekspozimi ndaj latex, mund të shkaktojë skuqe dhe plasaritje të lëkurës, ose probleme me frymëmarrjen.
Hiqni dorezat e ndotura para se të prekni ndonjë tjetër sipërfaqe. Ju mund të keni nevojë të ndryshoni dorezat disa herë gjatë një procedure.	Zëvendësimi i dorezave tuaja kur ato ndoten, parandalon transferimin e patogjenëve nga zonat e ndotura në zonat e pastra.
Lani duart pasi t'i hiqni dorezat.	Larja e duarve heq mikrobet.

Veshja me maskë dhe përparëse

Maskat dhe përparëset nuk janë gjithmonë të nevojshme. Në fakt, rastet për të veshur pajisje të tilla nuk janë shumë të zakonshme. Sidoqoftë, siguroesi i kujdesit duhet të mbajë një maskë kur fytyra ka probabilitet të bjerë në kontakt me gjakun e pacientit, lëngun trupor, sekrecionet ose jashtëqitjet dhe duhet të veshë një përparëse kur trupi ka mundësi të bjerë në kontakt me këto materiale biologjike gjatë manipulimeve.

Mbeturinat e materialeve të përdorura gjatë kujdesit shëndetësor, duhet të ndahen menjëherë nga personi që gjeneron mbeturinat, në kontenerë apo qese të koduara me ngjyra në përputhje me legjislacionin aktual kombëtar dhe politikat lokale.

Kujdesi për mbetjet e rrezikshme

- Mbeturinat e materialeve të përdorura gjatë kujdesit shëndetësor, duhet të etiketohen, ruhen, transportohen dhe asgjësohen në përputhje me legjislacionin aktual kombëtar dhe politikat lokale.
- Konkretisht, infermieret e shërbimit në banesë kanë në çantën e tyre koshin e mbetjeve spitalore me ngjyrë të verdhë. Koshin e mbushur e dorëzojnë te “dhoma e magazinimit të mbetjeve spitalore” pas kthimit në QSH.

